

Halmstads tingsrätt

Enbart per e-post till:

halmstads.tingsratt@dom.se

HALMSTADS TINGSRÄTT
Handläggare 8

INKOM: 2020-11-10
MÅLNR: B 2076-19
AKTBIL: 333

Växjö, den 10 november 2020

ÖVERKLAGANDE

Hovrätt: Hovrätten för Västra Sverige

Klagande: Halmstads kommun (org. nr 212000-1215)
Box 153
301 05 Halmstad

Ombud: Advokat Johan Norrlin / jur. kand. Sebastian Hallberg
RosholmDell Advokatbyrå AB
Klostergatan 1
352 30 Växjö
Tel: +46 702-74 85 29 / +46 731 515 122
E-post: johan.norrlin@rdlaw.se /
sebastian.hallberg@rdlaw.se

Motpart: Jan Widikson (pers. nr 19480326-4631)
Älgvägen 25
302 73 Halmstad

Ombud: Advokat Lars Kruse
Advokatbyrån Kruse & Co Försvarsadvokater AB
Kungsgatan 4
252 21 Helsingborg

Mål: Halmstads tingsrätts dom av den 20 oktober 2020 i mål nr
B 2076-19

HOVRÄTTEN FÖR
VÄSTRA SVERIGE
Rotel 23

INKOM: 2020-11-12
MÅLNR: B 5614-20
AKTBIL: 6

I egenskap av ombud för Halmstads kommun ("Kommunen") överklagar vi tingsrättens dom beträffande Jan Widiksons skadeståndsskyldighet och yrkar enligt följande.

1. Yrkanden

Kommunen yrkar att hovrätten, med ändring av tingsrättens dom, ska förplikta Jan Widikson att till Kommunen utge 20 611 634 kr, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 3 september 2018 till dess betalning sker.

2. Kommunens talan

Jan Widikson har överklagat domen med yrkande om att hovrätten bl.a. helt ska undanröja förpliktelsen för honom att utge skadestånd till Kommunen, se aktbil. 332. Det finns anledning att tro att samtliga omständigheter som varit tvistiga i tingsrätten kommer att vara tvistiga även i hovrätten. Under denna rubrik sammanställer Kommunen för överskådlighetens skull därför sin talan i sak. Någon ändring av talan i förhållande till hur den slutligen faktiskt utformades i tingsrätten är nu inte avsedd. Skälen för själva överklagandet presenteras nedan under punkt 3.

2.1 Grunder för kommunens talan

2.1.1 Jan Widikson har genom brott orsakat sakskada för Kommunen.

2.1.2 Åklagaren har väckt åtal mot Jan Widikson enligt följande gärningsbeskrivning.

"Jan Widikson har [...] under tiden 29 maj till 3 september 2018 på fastigheten Tylösand 2:1, som ägs av Halmstads kommun, på ett område om ca 1 904 kvadratmeter, uppsåtligen och olovligen avverkat, samlat ihop och bortforslat ett stort antal träd, minst 302, så att det blev skador för kommunen för minst 20 miljoner kronor (återanskaffningskostnad; vedvärde minst 5 000 kronor) och men för kommunen och andras rätt till fastigheten.

Jan Widikson, ägare och ställföreträdare för Widiks börs AB, vilket bolag sedan november 2017 äger fastigheten Tylösand 2:88 (Älgvägen 19), har uppsåtligen och olovligen avverkat eller låtit avverka, samla ihop och bortforsla ett stort antal träd, minst 302, enligt ovan, så att det blev skador för minst 20 miljoner kronor. Jan Widikson har i vart fall förmått annan till avverkningen och därmed anstiftat gärningen.

Brottet är grovt eftersom kommunen vållats synnerligen kännbar skada och syftet med åtgärderna varit att höja värdet på Halmstad Tylösand 2:88 genom att avverkningen skapade eller förbättrade havsutsikten på Halmstad Tylösand 2:88."

Tingsrätten har dömt Jan Widikson för anstiftan av grov skadegörelse, mellan den 1 augusti och den 3 september 2018.

- 2.1.3 Skadan uppgår i första hand till yrkat belopp, vilket motsvarar återanskaffningskostnaden för likvärdiga träd.
- 2.1.4 I andra hand, för det fall att återanskaffning i och för sig bedöms kunna ske men återanskaffningskostnaden inte finnes styrkt, görs gällande att full bevisning därom inte alls eller endast med svårighet kan föras, och att skadan uppgår till en skälig uppskattning av återanskaffningskostnaden.
- 2.1.5 I tredje hand görs gällande att skadan uppgår till en skälig uppskattning av fastigheten Tylösand 2:1:s värdeminskning.
- 2.1.6 Rätt till ränta följer av lag.

2.2 Rättsliga utgångspunkter för skadeberäkningen

- 2.2.1 Högsta domstolen ("HD") har i NJA 2015 s. 199 uttalat sig om hur skada på olovligen fällda träd ska värderas.
- 2.2.2 HD har inlett med att konstatera att skadestånd med anledning av sakskada generellt ska uppgå till återanskaffningskostnaden (punkt 7). Försäljningsvärdet ska användas först om det är mer förmånligt för den skadelidande, eller om återanskaffning inte kan ske eftersom skadad egendom varit unik (punkt 9). Enligt HD är dessa generella skadeberäkningsprinciper tillämpliga även vid skador på träd (punkt 12):

"Värdet av olovligen avverkade träd som representerar mer än ett värde bör beräknas med de nu angivna utgångspunkterna. I första hand ska beräkningen alltså, liksom vid totalskada på annan egendom, göras med ledning av återanskaffningskostnaden. Den metoden förutsätter emellertid att de avverkade träden är möjliga att ersätta. Det kan inte krävas att den nya egendomen helt svarar mot den skadade egendomen. Ett sådant krav är i praktiken inte möjligt att uppfylla i fråga om växande träd och skulle därmed alltför mycket inskränka det skydd som för den skadelidande ligger i att återanskaffningskostnaden läggs till grund för ersättningen. Det får därmed anses tillräckligt att likvärdiga träd kan anskaffas."

- 2.2.3 HD har känts vid Marcus Radetzki's uppfattning om att träd i allmänhet ska anses utgöra unik egendom, och att träd som utgångspunkt därmed enbart ska ersättas med försäljningsvärdet (se punkt 9). Denna åsikt har alltså HD tagit tydligt avstånd ifrån.
- 2.2.4 Däremot har HD anförts att det främst är unga plantor som kan återanskaffas, eftersom man synes ha utgått ifrån att det enbart är då som träd av ungefär samma storlek kan anskaffas (se punkt 14). Detta är alltså ett resonemang i *sakfrågan*. Det kan här till anmärkas att ett prejudikat enbart omfattar själva *rättsfrågan*. I rättsfrågan är HD tydlig – kan anskaffning av likvärdiga träd ske är det också återanskaffningsvärdet som ska användas. I *sakfrågan* ska rätten göra en bedömning baserat på utredningen i målet (se 35 kap. 1 § rättegångsordningen).

gångsbalken). HD kan alltså inte med prejudicerande verkan bestämma huruvida ett visst träd faktiskt kan anskaffas, utan den frågan får avgöras av rätten i varje individuellt mål, grundat på bevisningen som åberopats i just det målet.

- 2.2.5 Det finns skäl att fästa uppmärksamhet vid hur HD i NJA 2015 s. 199 själv har tillämpat den rättsregel som den i samma mål uppställt. HD har inlett med att konstatera (punkt 16):

”De tallar som nu är aktuella var relativt gamla och växte naturligt på [den skadelidandes] fastighet”.

Tallarna i målet var självsådda och mellan 65 och 115 år gamla (punkt 1). Hade HD ansett att det vore en rättsfråga – eller på annat sätt notoriskt – att äldre självsådda träd inte kan återanskaffas hade HD kunnat stanna där. Det har emellertid inte HD gjort, utan har i stället fortsatt (punkt 16):

”Det finns inte stöd för slutsatsen att de kunde ersättas genom återanskaffning av likvärdiga tallar. Tvärtom ger utredningen vid handen att de tallar som fanns att tillgå också vid ett inköp på annan ort var betydligt lägre och tunnare och inte på mycket lång tid skulle ge samma intryck på platsen som de avverkade tallarna”.

HD har alltså först efter en prövning av vad som är bevisat i målet funnit att träden inte gick att ersätta med likvärdiga. De omständigheter som HD själv tagit fasta på i likvärdighetsbedömningen är vilket visuellt intryck träden till följd av sin höjd och bredd ger på platsen. Trädens ålder tycks därmed inte ha någon självständig betydelse – mer än att ett äldre träd i allmänhet torde vara högre och bredare än ett yngre. Även kostnadsaspekterna för återanskaffning synes helt sakna betydelse.

- 2.2.6 HD:s avgörande i NJA 2015 s. 199 ska ses i ljuset av omständigheterna i just det fallet. De skadade träden var fyra tallar med höjder om mellan 15 och 20 meter (se punkt 1 i HD:s domskäl). De ersättningsträd som diskuterats i tingsrättens domskäl var mellan tre och fyra meter höga, och bedömdes gå att anskaffa för totalt 99 500 kr (se tingsrättens domskäl i referatet). I hovrätten diskuterades ersättningsträd med en stamomkrets om mellan 30 och 35 cm, som bedömdes kunna anskaffas för totalt 181 507 kr (se hovrättens domskäl i referatet). Höjden angavs dock inte. Vid en jämförelse av prisuppgifterna torde de ersättningsträd som förekom i hovrätten vara som högst dubbelt så höga som de som förekommit i tingsrätten, d.v.s. en höjd om mellan sex och åtta meter. Ersättningsträden får därmed antas ha haft mindre än halva de avverkade trädens höjd.

- 2.2.7 Om återanskaffning inte kan ske ska skadeståndet enligt HD i stället i andra hand uppgå till den påvisbara minskningen av fastighetens värde (se punkt 13 i HD:s domskäl). I tredje hand har HD öppnat upp för möjligheten att skälighetsuppskatta en ”icke-påvisbar” minskning av fastighetens värde (punkt 15):

”Som har anförts i det föregående (p. 11) kan dock den påvisbara minskningen av fastighetens värde bli förhållandevis liten eller ingen

alls. För att materiellt otillfredsställande resultat ska kunna undvikas, måste det då finnas utrymme för en uppskattning av skadan efter skälighet (jfr NJA 2011 s. 576). Också den bedömningen ska göras på objektiva grunder och med utgångspunkt i vad som allmänt sett kan antas påverka fastighetsvärdet i ett särskilt fall”.

Denna skälighetsuppskattning av ”icke-påvisbar” värdeminskning kan alltså uttryckligen användas även i det fall då den påvisbara värdeminskningen är obefintlig. Det är därmed fråga om en helt annan regel än den som återfinns i 35 kap. 5 § rättegångsbalken. Enligt den senare får rätten skälighetsuppskatta en skadas storlek när full bevisning därom inte alls eller enbart med svårighet kan föras. 35 kap. 5 § kan alltså inte tillämpas när bevisning kan föras och den talar för att skadan är obefintlig.

- 2.2.8 HD har uppställt regeln om skälighetsuppskattning av ”icke-påvisbar” värdeminskning i den skadelidandes intresse, till undvikande av att denne annars blir utan ersättning. Det kan därför inte komma på fråga att man till skadevållarens förmån ”smyg-jämkar” skadestånd genom att återanskaffningsbar egendom betraktas som unik för att enbart ett avsevärt lägre skäligt belopp ska kunna dömas ut. Den generella bestämmelsen om jämkning av ett annars oskäligt betungande skadestånd återfinns i 6 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) och ska tillämpas mycket restriktivt (se Bengtsson och Strömbäck, kommentaren till nämnt lagrum, Juno v. 6B).
- 2.2.9 Något fall efter NJA 2015 s. 199 där HD bedömt värdet av olovligen avvercade träd finns inte. Dessförinnan behandlade HD frågan senast för över 100 år sedan. Det finns därmed inget tvivel om att gällande rätt innebär att återanskaffningsvärdet i första hand ska användas, och att ett lägre värde ska användas först om rätten efter en sakprövning finner att anskaffning av likvärdig egendom inte kan ske.
- 2.2.10 Det kan anmärkas att egendom som i och för sig går att återanskaffa inte blir unik i aktuell bemärkelse enbart för att den t.ex. genom slitage skulle ha blivit repig på särpräglad sätt. Eventuella bevissvårigheter om skadad egendoms skick har heller inte någon bäring på distinktionen mellan återanskaffningsbar och unik egendom. Kan egendomen återskaffas, men det föreligger osäkerhet om vilket skick den haft vid skadetillfället, ska ersättning utgå med återanskaffningsvärdet för ny likvärdig egendom, men med uppskattat avdrag för ålder och bruk (se särsk. NJA 2011 s. 576).

2.3 Sakomständigheter

Om den brottsliga gärningen

- 2.3.1 Jan Widikson är ensam ställföreträdare för Widik Börs AB, se bolagsinformation, aktbil. 10 s. 405. Sedan december 2017 är Widik Börs AB lagfaren ägare till fastigheten Tylösand 2:88, med adress Älgvägen 19, se fastighetsinformation, aktbil. 10 s. 370–373.

- 2.3.2 Anders Thorén har i förhör berättat om hur Jan Widikson tog på sig skulden för avverkningen i samband med en presskonferens. Jan Widikson har i förhör erkänt att han anlitat en person för att olovligen avverka växtlighet på Kommunens mark utanför Älgvägen 19. Anders Larsson har i förhör berättat att han iakttagit hur Jan Widikson i samband med att avverkningen utfördes samtalat med den eller de som avverkade träden. Sven-Anders Arvidsson har i vart fall tidigare berättat detaljerat om hur han i samband med skotningen av virket från de avverkade träden fick i uppdrag direkt av Jan Widikson att avverka vissa ytterligare träd.
- 2.3.3 Sedan år 1990 äger Jan Widikson även fastigheten Tylösand 1:2, med adress Älgvägen 25, strax norr om Älgvägen 19, se fastighetsinformation, aktbil. 10 s. 531–532. Även utanför Älgvägen 25 har Jan Widikson på motsvarande sätt tidigare låtit kalhugga ett stort område av Kommunens strandskog, se flygfoton, aktbil. 10 s. 513–523. Också den gången erkände Jan Widikson att han låg bakom skövlingen, se tidningsartikel, aktbil. 10 s. 524.
- 2.3.4 Det råder inget tvivel om att Jan Widikson nu uppsåtligt har begått den brottsliga gärning som görs gällande.

Om de avverkade träden

- 2.3.5 Den olovliga avverkningen har skett på fastigheten Tylösand 2:1, som år 1966 överläts till Kommunen från staten, se fastighetsinformation, aktbil. 10 s. 376–384. Under andra halvan av 1800-talet och framåt anlade staten (Kronan) på egen bekostnad en remsa av strandskog längs hela Hallandskusten, se aktbil. 55. Sandflykt var då ett synnerligen stort problem i Halland, eftersom den kringflygande sanden förstörde böndernas åkrar. För att binda sanden planterades bl.a. bergtall.
- 2.3.6 Genom de i målet ingivna fotografierna kan man följa det avverkade områdets utveckling över senare tid, se aktbil. 10 s. 79–233. Eftersom det förekommer bilder från olika årstider kan man notera fördelningen mellan barr- och lövträd, eftersom barr- till skillnad från lövträd behåller sin färg och form även under vintern.
- 2.3.7 Någon gång mellan år 2008 och 2010 har någon annan avverkat ett område på Kommunens mark – mellan Tylösand 2:88 och det nu aktuella, jfr aktbil. 10 s. 84 och 86. De fotografier som Lars Lindström har tagit härrör från denna avverkning, som inte är föremål för talan i detta mål. På området där den äldre avverkningen skett växte därefter lövträd fram.
- 2.3.8 Växligheten i det nu aktuella området har såvitt kan bedömas i allt väsentligt varit intakt över tid fram till sommaren 2018. Av drönarbilder tagna den 19 juli 2017 och den 23 maj 2018 framgår att strandskogen då var grön och bördig, samt att strandskogen inom avverkat område var jämn i storlek och sorter jämfört med den intilliggande strandskogen, se aktbil. 10 s. 115–118 och 127–132. Det ensamma träd som kvarlämnats inom det aktuella området har uppmätts ha en höjd om 7,4 meter, se aktbil. 10 s. 399–403.

- 2.3.9 Det aktuella avverkade området har uppmätts till 1 904,047 kvm, se aktbil. 10 s. 3. Utvecklingsingenjören Patrik Cederleuf har i förhör berättat att det avverkade området bestämts genom studier av flygfoton och spår av bl.a. stubbfräsning som observerats vid platsbesök. För att ha betydande säkerhetsmarginaler har områdets storlek minskats ned i flera etapper. T.ex. har ett stort område precis nordost om det markerade utelämnats, trots att avverkning där tydligt skett vid samma tillfälle år 2018, jfr särsk. aktbil. 10 s. 86 och 94–95.
- 2.3.10 Mätsamordnaren Johanna Isaksson har i förhör berättat om hur hon tillsammans med lantmäteringenjören Camilla Wester med ett precist GPS-instrument mätt ut koordinaterna för de mätpunkter som Patrik Cederleuf anvisat. Kartingenjören Marielle Arousell har i förhör berättat om hur mätpunkternas koordinater matats in i ett datorprogram som beräknat områdets areal till 1 904,047 kvm. Det står klart att det avverkade områdets areal inte understiger denna.
- 2.3.11 Docenten Johan Östberg har gjort en bedömning av de avverkade träden, se dennes utlåtande, aktbil. 54. Eftersom det avverkade området nästan uteslutande varit stubbfräst har de avverkade träden bedömts genom provytor i den intilliggande kvarvarande strandskogen. De fyra provytorna har valts utifrån en bedömning av vad som är representativt för området, baserat på studier av foton och observationer vid platsbesök. Johan Östberg har i förhör berättat om hur han t.ex. inte placerat någon provyta bland det område av högre träd vid ett dike strax norr om det avverkade området, eftersom han inte bedömde att det vore representativt för det avverkade området. Provytorna har haft arealer om mellan 24 och 26,5 kvm, vilka uppmätts med GPS-instrument.
- 2.3.12 Johan Östberg har räknat, mätt och artbestämt träden inom resp. provyta. Utifrån provytorna har Johan Östberg beräknat det totala antalet avverkade träd till mellan 302 och 476 träd. De avverkade träden har bedömts bestå av bergtall (pinus mugo), rödek (quercus rubra), glasbjörk (betula pubescens), ek (quercus robur) och oxel (sorbus intermedia). Beräkningen av antalet träd stöds även av flygfotona i målet. Johan Östberg har i förhör uppgivit att han på flygfotona kan urskilja åtminstone 260 individuella träd. Eftersom bilderna är tämligen suddiga och trädkronor naturligen överlappar varandra måste trädens antal alltså ha varit betydligt fler än 260.
- 2.3.13 Det är möjligt att plantera betydligt större träd än motsvarande de avverkade träd som är aktuella i detta mål, se särsk. aktbil. 54 s. 23–28. Såväl Johan Östberg som Patrik Cederleuf har i sina resp. förhör berättat att det inte finns några hinder mot återplantering på aktuell plats. Det är möjligt att flytta spontant utvecklade träd – även sådana som är gamla eller självsådda. Kommunen har tagit in offerter på flytt resp. mottagande och etablering av träd, se aktbil. 235–236. Eftersom det är billigare att köpa in nya träd som odlats fram på plantskola baserar Kommunen i stället sitt anspråk på kostnaden för att anskaffa nya träd, som till storlek, antal och sort är likvärdiga

med de som avverkats. Kommunen har för avsikt att återställa den skövlade strandskogen.

- 2.3.14 Ett fullständigt återställande kan av naturliga skäl inte ske ögonblickligen. Johan Östberg har i sitt förhör omnämmt en femårsperiod. Det innebär knappast att återställande därmed skulle anses omöjligt. Det förekommer att biltillverkare avseende vissa bilmodeller har leveranstider om över ett år. Det vore verklighetsfrämmande att låta det föranleda slutsatsen att en totalskadad fabriksny bil skulle vara oersättlig. Skador på hus och andra byggnadsverk kan ta ännu betydligt längre tid att reparera. Om t.ex. en bro skadats hade den skadelidande ägaren aldrig behövt nöja sig med försäljningsvärdet bara för att en reparation skulle tagit mer än fem år.

Om återanskaffningskostnaden

- 2.3.15 Johan Östbergs prisuppgifter bygger dels på prislistor från flera olika plantskolor – såväl svenska som internationella, och dels på offerter. Eftersom det finns ett linjärt samband mellan ett träds storlek och dess pris går det att enkelt och precist beräkna priset på ett träd av en viss storlek utifrån listade storlekar. Från inköpspriserna görs avdrag för skador och minskad vitalitet, vilket i princip motsvarar avdrag för ålder och bruk. Ett helt dött träd åsätts därmed inget värde.
- 2.3.16 För att inte överskatta de avverkade trädens värde har Johan Östberg utgått ifrån att hela det avverkade området bestått av samma träd som den provytan med lägst relativt återanskaffningsvärde. Johan Östberg har därför utgått ifrån provyta 1, se aktbil. 54 s. 10–11. De avverkade träden bedöms därför uppgå till totalt 447, varav två sjättedelar levande bergtall (*pinus mugo*), en sjättedel död bergtall (*pinus mugo*), en sjättedel rödek (*quercus rubra*), en sjättedel glasbjörk (*betula pubescens*) samt en sjättedel ek (*quercus robur*). I värderingen har alltså tagits höjd för att det förekommit skador på träden och att så mycket som en sjättedel av träden på det avverkade området skulle ha varit döda, vilket framstår som en kraftig överdrift i ljuset av bildmaterialet i målet.
- 2.3.17 Återanskaffningskostnaden för provyta 1 är 10 436 kr per kvm. För hela området om 1 904,047 kvm innebär det en återanskaffningskostnad för träd om 19 870 634 kr. Detta är ett något lägre belopp än vad Johan Östberg kommit fram till i sitt utlåtande, eftersom han har baserat sin beräkning på en äldre mätning av det avverkade områdets areal, i vilken det avverkade området bedömts vara ca 1 kvm större.
- 2.3.18 Johan Östbergs värderingsutlåtande har granskats av arboristen Dani Mladoniczky, som i förhör berättat att han inte hittat några fel i utlåtandet.
- 2.3.19 Utöver inköpspriset för själva träden tillkommer kostnader för etableringen. Kostnaden för plantering och garantiskötsel uppgår till 359 000 kr resp. 162 000 kr, se offert, aktbil. 10 s. 75. Kostnaden

för maskintimmar har estimerats till 220 000 kr, se e-post-korrespondens, aktbil. 10 s. 73–74. De tillkommande kostnaderna uppgår alltså till sammanlagt 741 000 kr. Den totala kostnaden för anskaffning av träd som är likvärdiga med de som avverkats är alltså det yrkade beloppet om 20 611 634 kr.

2.3.20 Eftersom de avverkade träden har bortforslats och stubbarna frästs är det inte möjligt att veta exakt hur var och en av de avverkade träden sett ut. Däremot är det väl utrett med hjälp av bilder hur den avverkade *skogen* sett ut. Den bästa bevisningen är således en approximation utifrån provtytor och studier av bilder, på det sätt som skett i målet.

2.3.21 Genomgående har en betydande försiktighetsprincip tillämpats vid bedömningen av de avverkade träden. Kommunens åsikt är därför att det är styrkt att skadan uppgår till åtminstone yrkat belopp. Om så inte bedöms vara fallet ska skadan uppskattas. Eftersom återanskaffning kan ske är det återanskaffningskostnaden som ska uppskattas. Då det förekommit invändningar i målet om att träden egentligen skulle ha varit lägre än vad Kommunen påstått har Kommunen tagit in en offert på något lägre träd, se aktbil. 237. Som Johan Östberg har förklarat i förhör mäts lövträden i stamomkrets i cm (alltså 14–16, 40–45, resp. 30–40 cm) och barrträd mäts i höjd i cm (alltså 300–350, 350–400, 400–450, resp. 450–500 cm). Det finns mängder av prisuppgifter på träd i olika storlekar i målet att ta ledning av, se särsk. aktbil. 54 s. 11. I ett tidigare värderingsutlåtande har Johan Östberg även beräknat återanskaffningskostnaden ifall bergtall (*pinus mugo*) ersätts med vanlig tall (*pinus sylvestris*), se aktbil. 10 s. 15.

2.3.22 Kommunen är förvisso ett upphandlingspliktigt organ. Upphandling är dock dyrt och tidskrävande och det kan därför inte krävas att kommunen genomför upphandlingar i bevissäkrings-syfte. Kommunen gör därför gällande att anförda kostnader är styrkta även i de fall offerter lämnats av aktörer som Kommunen inte har upphandlat några ramavtal med.

2.3.23 Samtliga belopp är angivna exkl. mervärdesskatt.

Om påvisbar värdeminskning

2.3.24 Tylösand 2:1 är en kommunal fastighet. Någon handel med sådana fastigheter förekommer av naturliga skäl inte. Det går därför i någon egentlig mening överhuvudtaget inte att åsätta fastigheten något marknadsvärde. Fastighetens totala areal är 1 302 582 kvm. Det skövlade området uppgår till 1 904,047 kvm, d.v.s. ca 0,14 % av fastighetens areal. Kommunen påstår därför inte att skövlingen lett till någon värdeminskning av Tylösand 2:1 i dess helhet som kan påvisas.

Om uppskattad värdeminskning

2.3.25 Värdet av Tylösand 2:1 för Kommunen har minskat till följd av skövlingen. Värdet hade även minskat för en annan fastighetsägare i motsvarande ställe. I en hypotetisk situation där Kommunen

hade sålt fastigheten till någon annan, som avsett att använda marken på samma sätt, hade försäljningspriset naturligen blivit lägre till följd av skövlingen. Värdeminskningen är alltså objektiv.

2.3.26 Strandskogen fungerar som en barriär mellan havet och stranden på ena sidan och bebyggelsen på andra sidan. Det förekommer alltjämt problem med drivande sand i Tylösand. Sofia Warpman, stadsträdgårdsmästare vid Kommunen, har i förhör berättat att hotell- och konferensanläggningen Tylöhus i Tylösand påfordrar åtgärder från Kommunen eftersom sand hamnar i pooler och ventilationsaggregat. Det finns påtaglig risk för att skövlingen kommer att leda till ökade problem av dessa slag i området. Hans Bergelin, boende på östra sidan av Älgvägen, har i förhör berättat att han noterat hur det efter skövlingen blivit blåsigare och hamnat mer havssalt på hans fönster.

2.3.27 Som bl.a. Patrik Cederleuf beskrivit i förhör rör det sig extremt mycket folk i området. En sommardag kan 45 000 personer besöka stranden. Strax söder om det aktuella området ligger hotell- och konferensanläggningen Tylöhus. Öster om strandskogen, på andra sidan av Älgvägen, ligger en stor parkeringsplats. Precis väster om strandskogen går den populära vandringsleden Prins Bertils stig. Från Älgvägen såväl som från sanddynorna och klipporna vid Prins Bertils stig är det synligt att det numera är en onaturlig glugg i den annars sammanhängande skogslinjen. Områdets natursköna karaktär har förändrats till det sämre.

2.3.28 Var och en har i kraft av allemansrätten rätt att vistas i strandskogen. Som Patrik Cederleuf i förhör har beskrivit finns det risk för att man avskräcks från att beträda platsen efter skövlingen. Utan barriären av träd framstår bostadshuset på Älgvägen 19 som påträngande nära. Tomten på Älgvägen 19 framstår också som större än vad den egentligen är. Det kan därför upplevas som att man inkräktar och beträder privat bostadstomt när man egentligen går på kommunal mark.

2.3.29 Strandskogen fungerar som en spridningskorridor för djur och växter. Eftersom det är fråga om ett tätbebyggt område där många människor vistas är djur beroende av så stora sammanhängande partier skog som möjligt för att känna sig trygga. Genom skövlingen är strandskogen nu avbruten av ett öppet fält.

2.3.30 En hypotetisk förvärvare av Tylösand 2:1 skulle ha samma behov av att bekosta ett återställande som Kommunen nu har. Återställningskostnaden bör därmed avspeglas i den uppskattade värdeminskningen.

Genmäle mot vissa invändningar

2.3.31 I tingsrätten har det framförts svepande påståenden om att Johan Östbergs värderingsmetod skulle vara olämplig att använda utanför "urbana miljöer". Johan Östbergs värdering utgår ifrån faktiska inköpspriser för motsvarande träd. Plantskolorna tar självfallet lika

mycket betalt för träden oavsett var köparen avser att plantera dem. Däremot kan etableringskostnaden variera beroende på i vilken miljö träden planteras. Etableringskostnaden ligger dock utanför Johan Östbergs värderingsutlåtande. I den delen har Kommunen inhämtat offerter.

- 2.3.32 En stor del av målet i tingsrätten har handlat om huruvida bergtall är en invasiv art. Bergtall är inte upptagen på EU:s förteckning över invasiva arter (se förordning [EU] 1143/2014, jämte genomförandeförordningarna [EU] 2016/1141, 2017/1263, och 2019/1262). Det finns således inget förbud mot att anskaffa eller plantera bergtall.
- 2.3.33 Bergtall är skuggkänslig och betraktas därför inte som invasiv i skogsmiljöer. Kommunekologen Ann-Charlotte Abrahamsson har i förhör berättat att hon har besökt det aktuella området och inte funnit några tecken på invasiv spridning. Även Johan Östberg har i förhör berättat att inte heller han uppfattar att bergtall uppträder invasivt i strandskogen. Efter ca 100 år står bergtallen kvar där den en gång planterades, och enbart någon enstaka individ har spridit sig till andra sidan av Prins Bertils stig.
- 2.3.34 Länsstyrelsen i Halland har vissa projekt för att återskapa öppna sandlandskap. Så sker bl.a. i Haverdal – alltså även inom Kommunens gränser. Haverdal är dock ett naturreservat som ägs av staten och förvaltas av Länsstyrelsen, se fastighetsinformation, aktbil. 238. Syftet med naturreservatet är bl.a. att motverka igenväxning av sanddynor och sandhedar, och att restaurera vissa igenväxta områden, se Länsstyrelsens beslut, aktbil. 239. Eftersom Jan Widikson har skövlat en planterad strandskog, och inte återskapat en igenvuxen sandhed, synes hans åtgärder inte vara i linje med det arbete som Länsstyrelsen utför där den har tillstånd.
- 2.3.35 En naturtyp som eftersträvas i ett naturreservat kan vara rent olämplig på en annan plats. Det föreligger vissa faktiska skillnader mellan naturreservatet i Haverdal och strandskogen i Tylösand som kan föranleda att Länsstyrelsen beträffande Haverdal gör bedömningen att växlighet där kan tas bort utan t.ex. ökad risk för sandspridning. Naturreservatet i Haverdal är ojämförligt mycket större än strandskogen i Tylösand, se satellitfoto, aktbil. 240. Det ligger i sakens natur att en större skog stoppar sand mer effektivt än en mindre.
- 2.3.36 Vad andra fastighetsägare gör med sin egen mark är dock utan betydelse och kan inte tillskrivas Kommunen. Tvärt om – trots förfrågningar därom från Länsstyrelsen har Kommunen aldrig lämnat samtycke till några åtgärder på Kommunens mark i Tylösand, och några sådana åtgärder har Länsstyrelsen heller inte faktiskt utfört. Kommunens avsikt har aldrig varit annan än att strandskogen skulle bestå.
- 2.3.37 Kommunen är inte skyldig att begränsa sin skada genom att, som civilekonomen Dag Magnusson föreslagit, i stället för att plantera fullvuxna träd plantera små plantor som till följd av förhållandena på platsen först efter 30–50 år skulle nå avsedd storlek.

- 2.3.38 För fullständighetens skull kan anföras att Kommunen, i den mån det görs gällande att skäl för jämkning av skadeståndet föreligger, förnekar detta.

3. Skälen för överklagandet

3.1 Tingsrätten har felaktigt bedömt trädens antal till 260

- 3.1.1 Docenten Johan Östberg har gjort en seriös och noggrann bedömning av antalet avverkade träd och har genom att använda provytor kommit fram till att det totala antalet avverkade träd uppgår till mellan 302 och 476.
- 3.1.2 I förhör har Johan Östberg berättat att han på flygfotona kunnat urskilja i vart fall 260 träd. Detta kan inte förstås som att Johan Östberg skulle ha vederlagt sitt eget utlåtande. Att 260 träd kan urskiljas på suddiga bilder, trots att trädkronor naturligen överlappar varandra, ger snarare stöd för att trädens antal är inom det intervall som Johan Östberg har beräknat.
- 3.1.3 Det bör även tas i beaktande att området, som Patrik Cederleuf berättat om i förhör, för att ha goda säkerhetsmarginaler minskades ned med omkring 20 %. Enligt Kommunen bör osäkerhetsfaktorer inte dubbelräknas.
- 3.1.4 Kommunen vidhåller att de avverkade trädens antal uppgår till mellan 302 och 476.

3.2 Tingsrätten har felaktigt bedömt att trädens beskaffenhet inte är utredd

- 3.2.1 Enligt tingsrätten är det inte utrett i vilken kondition de avverkade träden var, hur stora de var eller hur många det var av varje sort.
- 3.2.2 Det finns flygfoton på det avverkade området som sträcker sig över ett decennium. Det finns vidare drönarfoton på området från strax innan avverkningen. Johan Östberg har använt provytor för att bedöma trädens beskaffenhet. För att kunna placera provytorna i representativa delar i den kvarvarande intilliggande strandskogen har Johan Östberg gjort platsbesök och studerat bildmaterial. Inte färre än fyra provytor har använts. Bedömningen har sedan skett utifrån den provyta som givit lägst återanskaffningskostnad. I värderingen har således tagits höjd för att så många som en sjättedel av träden skulle ha varit döda. Betydande säkerhetsmarginaler har alltså använts i bedömningen. Inte heller i detta fall bör osäkerhetsfaktorer dubbelräknas.
- 3.2.3 Eftersom samtliga stubbar frästs bort är det inte ens möjligt att veta exakt hur var och ett av de avverkade träden sett ut. Hade det varit fråga om en totalskada på en byggnad hade den skadelidandes rätt till ersättning aldrig varit avhängig att den skadelidande kunnat redogöra för exakt hur varje spik sett ut. Enligt Kommunen är det

tillräckligt utrett vilken beskaffenhet de avverkade träden haft. Det är styrkt att trädens beskaffenhet varit åtminstone sådan som görs gällande.

3.3 Tingsrätten har inte prövat huruvida träden kan återanskaffas

3.3.1 Kommunen har gjort gällande att återanskaffning av avverkade träd kan ske. Som Kommunen har anført ovan under punkt 2.2. är rätten då skyldig att bevispröva huruvida återanskaffning är möjligt. I NJA 2015 s. 199 har HD själv prövat återanskaffningsmöjligheterna trots att den först konstaterat att tallarna i det målet varit självsådda och mellan 65 och 115 år gamla. Att ett gammalt eller självsått träd inte skulle kunna återanskaffas är alltså ingen a priori-kunskap. Ålder har överhuvudtaget ingen självständig betydelse för frågan om huruvida viss egendom är återanskaffningsbar eller unik (jfr NJA 2001 s. 576).

3.3.2 I förevarande mål har tingsrätten anført att träden varit antingen gamla eller självsådda, och har omedelbart därefter omotiverat förkunnat att återanskaffning inte kan ske. Tingsrätten synes alltså överhuvudtaget inte ha prövat frågan. Ställningstagandet tycks också vara svårt att förstå sakligt. Om de äldre träden skulle vara för gamla för att kunna återanskaffas synes det motsägelsefullt att inte heller de yngre träden skulle gå att återanskaffa.

3.3.3 Kommunen vidhåller med stöd av utredningen i målet att det är möjligt att anskaffa träd som är likvärdiga med de som avverkats. Skadeståndet ska därmed också beräknas utifrån återanskaffningskostnaden.

3.4 Tingsrätten har underskattat värdeminskningen

I NJA 2015 s. 199 uppskattade HD fastighetens värdeminskning på grund av avverkning av fyra tallar till 30 000 kr, d.v.s. 7 500 kr per träd. I förevarande fall har tingsrätten uppskattat värdeminskningen av Tylösand 2:1 till 500 000 kr för avverkning av vad tingsrätten bedömt vara 260 träd, d.v.s. 1 923 kr per träd. Kommunen anser med hänvisning till de skäl som den har anført att skadan även enligt denna beräkningsmetod bör värderas högre.

4. Om prövningstillstånd

4.1 Åklagaren har överklagat domen mot Jan Widikson beträffande såväl påföljds- som skuldfrågan, se aktbil. 330. Kommunen biträder åtalet även i hovrätten. Domen har också överklagats av Jan Widikson, i både ansvars- och skadeståndsdelen, se aktbil. 332.

4.2 Då Jan Widikson dömts till strängare påföljd än enbart böter krävs enligt 49 kap. 13 § första stycket rättegångsbalken inte prövningstillstånd i ansvarsdelen. Eftersom tingsrätten prövat det enskilda

anspråket i brottmålet, och skuldfrågan är överklagad utan krav på prövningstillstånd, föreligger enligt 49 kap. 13 § andra stycket inte heller krav på prövningstillstånd i skadeståndsdelen.

- 4.3 För det fall att krav på prövningstillstånd ändå bedöms föreligga förbehåller sig Kommunen rätten att komplettera sitt överklagande med skälen för prövningstillstånd.

5. Preliminär bevisuppgift

Kommunen utgår ifrån att samma omständigheter som varit tvistiga i tingsrätten även kommer att vara tvistiga i hovrätten. Kommunen åberopar därför preliminärt samma bevisning som Kommunen och åklagaren åberopade mot Jan Widikson i tingsrätten, nämligen följande.

5.1 Muntlig bevisning

- 5.1.1 *Partsförhör med den tilltalade Jan Widikson*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att Jan Widikson uppsåtligen utfört den brottsliga gärning som görs gällande.

- 5.1.2 *Förhör med den tidigare medtilltalade Sven-Anders Arvidsson*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att Jan Widikson uppsåtligen utfört den brottsliga gärning som görs gällande.

- 5.1.3 *Vittnesförhör med Anders Thorén, förvaltningschef vid Kommunen*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att Jan Widikson erkänt gärningen utanför rättegången, samt
- att Jan Widikson uppsåtligen utfört den brottsliga gärning som görs gällande

- 5.1.4 *Vittnesförhör med Anders Larsson, grävmaskinist*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att Jan Widikson samtalat med den eller de som faktiskt utfört avverkningen i samband med att avverkningen utfördes, samt

- att Jan Widikson uppsåtligen utfört den brottsliga gärning som görs gällande.

5.1.5 *Vittnesförhör med Johan Östberg, docent*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att de avverkade träden varit av den sort, antal och storlek som görs gällande,
- att de avverkade träden kan ersättas,
- att kostnaden för ersättningsträden är den som påstås, samt
- att skadan uppgår till yrkat belopp.

5.1.6 *Vittnesförhör med Dani Mladoniczky, arborist*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att det inte förekommer fel i Johan Östbergs utlåtande, samt
- att skadan uppgår till yrkat belopp.

5.1.7 *Vittnesförhör med Sofia Warpman, stadsträdgårdsmästare vid Kommunen*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att sandspridning fortfarande är ett problem i Tylösand, samt
- att skadan uppgår till yrkat belopp,

5.1.8 *Vittnesförhör med Patrik Cederleuf, utvecklingsingenjör vid Kommunen*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att avverkat område uppgår till åtminstone den areal som görs gällande,
- att aktuellt område är välbesökt på det sätt som påstås, samt
- att skadan uppgår till yrkat belopp,

5.1.9 *Vittnesförhör med Hans Bergelin, granne på Älgvägen*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att skövlingen lett till att det blivit blåsigare i området och att mer havssalt blåser upp till bostadshusen, samt

- att skadan uppgår till yrkat belopp,

5.1.10 *Vittnesförhör med Johanna Isacson, mätsamordnare vid Kommunen*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att avverkat område uppgår till åtminstone den areal som görs gällande, samt

- att skadan uppgår till yrkat belopp,

5.1.11 *Vittnesförhör med Marielle Arousell, kartingenjör vid Kommunen*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att avverkat område uppgår till åtminstone den areal som görs gällande, samt

- att skadan uppgår till yrkat belopp.

5.1.12 *Vittnesförhör med Ann-Charlotte Abrahamsson, ekolog vid Kommunen*, vilket kan förebringas genom hänvisning till tingsrättens videoinspelning, till styrkande av:

- att bergtallen inte är invasiv i aktuellt område.

5.1.13 **Skriftlig bevisning**

5.1.14 *Bolagsinformation, aktbil. 10 s. 405*, åberopas till styrkande av:

- att Jan Widikson är ensam ställföreträdare för Widik Börs AB.

5.1.15 *Fastighetsinformation, aktbil. 10 s. 370–373*, åberopas till styrkande av:

- att Widik Börs AB sedan december 2017 är lagfaren ägare till Fastigheten Tylösand 2:88.

5.1.16 *Fastighetsinformation, aktbil. 10 s. 531–532*, åberopas till styrkande av:

- att Jan Widikson är ägare till Älgvägen 25.

5.1.17 *Flygfoton, aktbil. 10 s. 513–523*, åberopas till styrkande av:

- att Jan Widikson tidigare låtit kalhugga ett område på Kommunens mark utanför Älgvägen 25, samt
- att Jan Widikson uppsåtligen utfört den brottsliga gärning som görs gällande.

5.1.18 *Tidningsartikel, aktbil. 10 s. 524*, åberopas till styrkande av:

- att Jan Widikson tidigare låtit kalhugga ett område på Kommunens mark utanför Älgvägen 25, samt
- att Jan Widikson uppsåtligen utfört den brottsliga gärning som görs gällande.

5.1.19 *Fastighetsinformation, aktbil. 10 s. 376–384*, åberopas till styrkande av:

- att Kommunen äger fastigheten Tylösand 2:1 sedan år 1966.

5.1.20 *Utdrag ur historiska texter, aktbilaga 55*, åberopas till styrkande av:

- att strandskogen anlagts av staten för att förhindra sandflykt.

5.1.21 *Fotografier, aktbil. 10 s. 79–234*, åberopas till styrkande av:

- att brottet utförts inom angivet tidsintervall, samt
- att skadan uppgår till den storlek som görs gällande.

5.1.22 *Bild på träd, aktbil. 10 s. 399–403*, åberopas till styrkande av:

- att träden haft den höjd som görs gällande, samt
- att skadan uppgår till den storlek som görs gällande.

5.1.23 *E-postmeddelande, aktbil. 10 s. 3*, åberopas till styrkande av:

- att avverkat område uppgår till åtminstone den areal som påstås.

5.1.24 *Värderingsutlåtande, aktbilaga 54*, åberopas till styrkande av:

- att de avverkade träden varit av den sort, antal och storlek som görs gällande,
- att de avverkade träden kan ersättas,
- att kostnaden för ersättningsträden är den som påstås.

- att skadan uppgår till yrkat belopp.

5.1.25 *Offert för flytt resp. mottagande och etablering av träd*, aktbil. 235–236, åberopas till styrkande av:

- att återanskaffning av likvärdiga träd kan ske, samt
- att skadan uppgår till åtminstone yrkat belopp.

5.1.26 *Offert, aktbilaga 237*, åberopas till styrkande av:

- att träd har de anskaffningsvärden som påstås.

5.1.27 *Offert, aktbilaga 10 s. 75*, åberopas till styrkande av:

- att etableringskostnaderna uppgår till de belopp som påstås.

5.1.28 *E-postkorrespondens, aktbilaga 10 s. 73–74*, åberopas till styrkande av:

- att etableringskostnaderna uppgår till de belopp som påstås.

5.1.29 *Värderingsutlåtande, aktbilaga 10 s. 5–70*, åberopas till styrkande av:

- att träd har de anskaffningsvärden som påstås.

5.1.30 *Fastighetsinformation*, aktbil. 238, åberopas till styrkande av:

- att staten, och inte Kommunen, äger fastigheten Halmstad Trottaberg 6:1, på vilken naturreservatet Haverdal är beläget.

5.1.31 *Länsstyrelsens beslut*, aktbil. 239, åberopas till styrkande av:

- att naturreservatet i Haverdal bl.a. syftar till att motverka igenväxning av öppna sandlandskap och till att vissa igenväxta områden ska restaureras till sandhedar.

5.1.32 *Satellitbild*, aktbil. 240, åberopas till styrkande av:

- att skogen i naturreservatet i Haverdal är ojämförligt mycket större än strandskogen i Tylösand.

6. Målets handläggning

Kommunen har tagit del av åklagarens förslag till huvudförhandlingsplan, aktbil. 330, och tillstyrker den. Eftersom domen

därefter även överklagats av Jan Widikson utan att denne ännu utvecklat grunderna för sitt överklagande, se aktbil. 332, kan det finnas anledning att därefter återkomma i frågan.

ROSHOLMDELL ADVOKATBYRÅ

Johan Norrlin

Sebastian Hallberg